

**XXI АСРДА БИОЛОГИЯНИНГ РИВОЖЛАНИШ
ИСТИҚБОЛЛАРИ ВА УЛАРДА
ИННОВАЦИЯЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ**

**ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ БИОЛОГИИ
В XXI ВЕКЕ И ЗНАЧЕНИЕ В НИХ
ИННОВАЦИЙ**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

**АБДУЛЛА ҚОДИРИЙ НОМИДАГИ
ЖИЗЗАХ ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ**

**XXI АСРДА БИОЛОГИЯНИНГ РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ
ВА УЛАРДА ИННОВАЦИЯЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ**

**Биология ва уни ўқитиш методикаси кафедраси профессори Хударган
Мавлонов таваллудининг 75 йиллигига бағишланган**

**Республика илмий анжумани материаллари
(2021 йил 15 апрель)**

**ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ БИОЛОГИИ В XXI ВЕКЕ И
ЗНАЧЕНИЕ В НИХ ИННОВАЦИЙ
МАТЕРИАЛЫ**

**Республиканская конференция, посвящённая к 75-летию профессора
кафедры биологии и методики её преподавания Хударгана Мавлонова
(15 апреля 2021 года)**

Жиззах-2021

УДК: 581.5 (09)

ББК: 28.58 Г

Э-59

“XXI асрда Биологиянинг ривожланиш истиқболлари ва уларда инновацияларнинг аҳамияти” мавзусидаги республика илмий анжумани материаллари

Жиззах 2021. – 498 бет.

Таҳрир хайъати:, проф. п.ф.д. Ш.С.Шарипов, таҳрир хайъати раиси б.ф.н. доц. Қодиров Ғ., таҳрир хайъати ўринбосари проф., б.ф.д. Раҳмонқулов У. доц., б.ф.д. (PhD) Азимова Д.Э. б.ф.д. (PhD). Авалбоев О.Н. б.ф.д. (PhD). Абдуллаева Н.С. б.ф.д.(PhD). Ҳамраева Н.Т. Усанов У.Н.

Тўплам редакторлари: б.ф.д.(PhD)., доц. Азимова Д.Э., б.ф.д.(PhD). Авалбоев О.Н., б.ф.д.(PhD). Ҳамраева Н.Т.

Ушбу тўплам Жиззах давлат педагогика институтида 2021 йил 15 апрелда бўлиб ўтган Республика илмий анжумани материалларидан иборат.

Уларда флора, систематика ва юксак ўсимликлар географияси, биологикхилма-хилликни ўрганиш ҳамда ноёб, йўқолиб бораётган ўсимлик ва ҳайвон турларининг муҳофазаси, ўсимликлар қоплами, ресурсларини ўрганиш, структуравий ботаника, экология, интродукция, сув ва қуруқлик ценозлари ҳайвонларни ўрганиш, паразитлар ва энтомокомплекслари шакллантирувчи, ҳаракатлартирувчи тадқиқотларнинг замонавий муаммолари бўйича олиб борилган тадқиқотларнинг натижалари келтирилган.

Мақолалар тўплами илмий ҳодимлар, қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги мутахасислар, олий ва ўрта махсус ўқув юртлари ўқитувчи, талабалари ҳамда тадқиқотчилар учун мўлжалланган.

Мазкур тўплам Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълими вазирлигининг 2021 йил 2 мартдаги 78-Ф-сонли фармойиши асосида нашрга тавсия этилган.

кўпгина турлари кенг тарқалган. Ўрганилган флоранинг тоғлиўртаосиё флоралари билан кариндошлигини тасдиқловчи яна битта исбот – бу *Pistacia vera* L. мавжудлиги ҳисобланади. Бу тур популяциясининг ҳолати ҳақида янги маълумотлар пайдо бўлди [Батошов, 2014].

Айни пайтда ўрганилган флорага Қизилкум чўлининг катта таъсирини қайд қилиш керак. Бу ҳудудда *Ephedra strobilacea* Bunge тез-тез учрайди, шунингдек катта майдонларни *Ferula foetida* (Bunge) Regel популяцияси эгаллаб, жумладан Писталитоғнинг сувайиргич қисмигача тарқалган. Ушбу сабабга кўра, Кўкчатог ва унга ёндош бўлган ҳудудларда *Cousinia hammadiae* Juz. тарқалганлигини қайд қилиш мумкин.

Хулоса ўрнида шуни айтиш мумкинки, Жануби-шарқий Қизилкум қолдиқ тоғлари ўсимликлар копламининг замонавий ҳолати рудерал ва маҳаллий эврибионт турлар сезиларли даражада устуворлик қилувчи тоғ флораценотиплари дериватларидан иборат ҳисобланади. *Phlomis*, *Phlomoidea*, *Perovskia*, *Hypogomphia*, *Crambe*, *Allium* ва бошқа туркумлар таркибидаги бир катор помиролойэлементларининг юқори даражадаги фитоценотик фаоллиги кузатилади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Батошов А.Р. Отличительные особенности флоры Принуратинских останцовых гор на примере сем. *Lamiaceae* // Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук. – Москва: Институт стратегических исследований, 2013. - № 03 (50) – С. 39-41.
2. Батошов А.Р Новые данные о распространении фисташки настоящей (*Pistacia vera* L.) в Принуратинских останцах // Республика Ёш олимлар илмий-амалий конференцияси - 2014. – Ташкент: ЎзР ФА, 2014.– С. 101.
3. Батошов А.Ш. Флоры останцов Юго-Восточного Кызылкума: Автореф. дис. ... док. биол. наук. – Ташкент, 2016. –76 с.
4. Закиров П.К. Ботаническая география низкогорий Кызылкума и хребта Нуратау. – Ташкент: Фан, 1971. – 203 с.
5. Культиасов М.В. Очерк растительности гор Пистали-тау // – Ташкент: Турк. госуд. изд-ва, 1923. – С. 89 – 107.

ANTIBIOTIC RESISTANCE

Abrorova Maftuna
Tashkent State Agrarian University

Antibiotics are chemical compounds of biological origin that have a damaging or destructive effect on microbes. As we already know, we develop immunity to various microbes, and they get used to various pharmaceutical preparations. This condition began to be called "antibiotic resistance" - the phenomenon of resistance of a strain of infectious agents to the action of one or more antibacterial drugs, a decrease in the sensitivity of a culture of microbes to the action of an antibacterial substance.

This is also due to the fact that bacteria are capable of exchanging information (intraspecific and interspecific), and rapid reproduction, which contributes to a quick and

productive reaction to changed adverse environmental conditions. Those organisms that mutated in a timely manner in the right direction become antibiotic-resistant and continue to live and multiply in the host's body.

In this case, the healing process is delayed, and the disease often turns into a chronic form or into a carrier of a microorganism. This is especially dangerous in the case of severe infections with damage to vital organs; delay in the initiation of treatment can lead to death.

Let us analyze what leads to antibiotic resistance:

1. Uncontrolled intake of antibacterial drugs;
2. Appointment without specific indications;
3. The use of an antibiotic that is not intended for this type of bacteria, which can lead to resistance for other microorganisms;
4. Insufficient intake of the drug (1-3 days) leads to inadequate destruction of bacteria in the human body, then the carrier of the cell that is already familiar with the antibiotic taken is formed, and next time this drug simply will not work;
5. Use of antibacterial agents in everyday life (soaps, lotions, water filters, floor cleaning agents);
6. The use of antibiotics in agriculture.

The main problem is the increase in morbidity and mortality of the population, due to the antibiotic resistance of microorganisms. It takes many years to develop new drugs that target specific microbes.

The Antimicrobial Stewardship program predicts that by 2050, antibiotic-resistant bacteria could kill up to 10 million people a year. Even this year, humanity was faced with a pandemic of a new coronavirus infection, when people do not know which medicine can help them, and therefore there is a significant increase in the sale of antibacterial drugs in pharmacies and purchases by their medical institutions, as well as unreasonable prescription and uncontrolled intake of drugs leads to an even more widespread increase in antimicrobial resistance.

Antibiotic resistance is a global problem. There is no country that can afford to ignore it, and there is no country that can not respond to it. Only simultaneously carried out actions to curb the growth of antibiotic resistance in each individual country will be able to give positive results all over the world.

To solve the problem of antibiotic resistance you need:

1. Development of local and regional standards for the prevention and treatment of hospital and community-acquired infections.
2. Justification of measures to limit the spread of antibiotic resistance in hospital settings.
3. Revealing the initial signs of the formation of new mechanisms of stability.
4. Identification of patterns of the global spread of certain determinants of resistance and the development of measures to limit it.
5. Implementation of a long-term forecast of the spread of certain resistance mechanisms and substantiation of the directions for the development of new antibacterial drugs.
6. Creation of educational programs for doctors and pharmacists prescribing AMP.

Bibliography:

1. Editorial article "Antibiotic resistance in the modern world" Namazov -Baranova, AA Baranov.
2. On the use of antibacterial drugs in patients with a new coronavirus infection COVID-19 [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.antibiotic.ru/index.php?article=2985>
3. XCV International Scientific and Practical Conference "Scientific community of students of the XXI century. NATURAL SCIENCES". Russia, December 24, 2020.

ФАРГОНА ВОДИЙСИ ШАРОИТИДА АНОР БУТАСИНИНГ МУҲИМ ЗАРАРКУНАНДАЛАРИНИНГ ЎЗИГА ҲОС БИОЭКОЛОГИК ҲУСУСИЯТЛАРИ

Х.Умурзакова¹, Ё.Қаюмова²

¹Фарғона давлат университети,

²Фарғона давлат университети

Фарғона водийси ҳудудларида анор агроценозлари асосан тоғ олди ҳудудларидаги адирликлар, лалмикор ерларда ва паст текисликлар, ҳамда аҳолининг ҳусусий чорбоғларида йўлга қўйилган. Водийда қадим-қадимлардан аҳоли томоркаларида халқ селекцияси йўли билан яратилган Қайм, Туятиш, Шириндона, Нордон-аччиқ каби навлар етиштирилиб келинган. Лекин кейинги йилларда илмий селлеия йўли билан Ўзбекистон, Президент, Эртанги каби истикболли навлар яратилди.

Бу навлар мева доналарининг сифатлилиги дармон дориларга бойлиги билан ажралиб туради. Кейинги йилларда турли кимёвий ва биологик кураш чоратадбирларининг қўлланилишига қарамадан анорда 30 дан ортиқ турдаги фитофагларнинг озикланиши аниқланган [1],[2]. Анорнинг муҳим зараркунандаларидан мева ўргимчак канаси, оддий ўргимчак кана, анор шираси, комсток ва анор қурти каби фитофаг турлар томонидан зарарланиши кузатилмоқда.

Оддий ўргимчак кана – *Tetranychus urticae* Koch ва бог ўргимчак канаси *Schizotetranychus pruni* Oudms. анорзорларда ҳаммахўр фитофаг сифатида барг япрогининг остида хужайра суюқлигини сўриб яшайди. Улар кишни дарахт пўстлоқлари остида оталанган ургочи фазасида ўтказди. Бу ўргимчак кана бошқа маданий биогеоценозлардаги учраш ҳусусиятидан фарқлироқ ҳолда ҳар 2 тур индивидлари анор баргида аралаш ҳолда таркок тўдалар ҳосил қилади. Улар барг хужайра суюқлигини сўриб баргда кизгиш доғ ҳосил қилади. Об-ҳаво қурғоқчил келган йилларда ўсимликни барглари қисман ёки тўлиқ тўкиб юбориши туфайли анорни мева доналари майда ва бемаза бўлиб қолади.

Комсток қурти – *Pseudococcus Comstocki* Kuw.

Ушбу зараркунанданинг эркак ва ургочилари ташқи тузилиши бўйича кескин фарқланади. Ургочиси ясси шаклда бўлиб, канотсиз, камҳаракат ва оқ мўмсимон гардишлар билан копланган бўлади. Эркагида 1 жуфт каноти бўлиб серҳаракат, ранги кизгиш - жигарранг тусда бўлади. Улар кишни пўстлоқ ва тана ёриқлари орасида, анорнинг илдиз бўғизида қишлоғчи тухум фазасида ўтказди. Ургочи зараркунанда тухум қўйиш пайтида мўмсимон оқ гардлар чиқариб тухумларини ўраб қўяди. Эрта

86	Z.A. Yangiboeva, U. Rahmonqulov, O.A. Bozorboyeva O'ZBEKISTONDA UCHRAYDIGAN KOVRAK (<i>FERULA L.</i>) TURLARINING BIOMORFOLOGIK HUSUSIYATLARI.....	255
87	Xurramov O.G., Islamov B.S. SAMARQAND VILOYATI SHAROITIDA GLYCYRRHIZA <i>GLABRA L.</i> NING BA'ZI BIOLOGIK XUSUSIYATLARI..	257
88	У.О. Худанов, Ш. Ёразов, Д. Умматова. ДУБЛЕНИЯ КОЖИ С ЭКСТРАКТАМИ ГРАНАДА.....	261
89	Х.Э. Эргашева, Н. Тождидинов. БЎЁҚ БЕРУВЧИ АЙРИМ ЎСИМЛИКЛАРНИНГ ХУСУСИЯТЛАРИ.....	262
90	У.Н. Усанов, М.Р. Раҳимов, Ф.З. Халимов, Н.Умиров. КОВРАК (<i>FERULA KUHISTANICA</i>) ГЕНЕРАТИВ ОРГАНЛАРИНИНГ ЗАРАКУНАНДАЛАРИ ҲАҚИДА АЙРИМ МАЪЛУМОТЛАР.....	265
91	А.Ўролов., И. Маматкулова СОЯБОНГУЛДОШЛАР ОИЛАСИ АЙРИМ ВАКИЛЛАРИНИНГ АҲАМИЯТИ. <i>ELWENDIA VOISS.</i> ТУРКУМИ.....	268
92	М.А. Маматқобилова, О.Н. Авалбаев. ЖИЗЗАХ ВИЛОЯТИ КЕМИРУВЧИЛАР (<i>RODENTIA</i>) ТУРКУМИ ГЕЛЬМИНТОФАУНАСИНИНГ ЭКОЛОГИК-ФАУНИСТИК ТАҲЛИЛИ.....	270
93	О.Н. Авалбаев, М.А. Маматқобилова, З. Марданов, Н.Ў. Эркинова. ЗОМИН ДАВЛАТ ҚЎРИҚХОНАСИ ҲУДУДИДА УЧРАЙДИГАН <i>FERULA L.</i> ТУРКУМИ ТУРЛАРИ.....	274
94	A.O' Sindorov, G.M. Amonboyeva, Q.A. Turatov. OQ AMUR BALIGЭ-I-СТЕНОРНА <i>RYNGODONIDELLA</i> NING BIOLOGIYASI VA UNDA PARAZITLIK QILADIGAN AYRIM GELMINTLAR.....	278
95	У. Раҳмонқулов, М.А. Халқузиева. <i>FERULA TADSHIKORUM</i> PIMENOV VA <i>FERULA FOETIDA</i> (BUNGE) REGEL ТУРЛАРИНИНГ ЛАТЕНТ ДАВРИ.....	280
96	D.I. Mustafaqulova, O.Q. Ismatullayev, Z.I. Qurbonbekova. SHIFOBAXSH DORIVOR ОЭСИМЛИКЛАРНИ ТАЙЙОРЛАШ, ҚУРИТИШ VA SAQLASH..	283
97	А.Б. Нозимова. ДЕКОРАТИВНЫЕ СВОЙСТВА ПАВЛОНИИ ВОЙЛОЧНОЙ.....	285
98	S.X. Mavlonova, G.B. Matmuratova, F.A. Norqulova. АРРАВОДИҲОННИНГ СИЗ ВИЛМАГАН АҲОЙИВ ХУСУСИЯТЛАРИ.....	287
99	Г.Б. Матмуротова, Ф.А. Норқулова, М.Т. Жўрақулова. СОЯ ЎСИМЛИГИНИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДАГИ АҲАМИЯТИ.....	289
100	А.Р. Батошов. ЖАНУБИ-ШАРҚИЙ ҚИЗИЛҚУМ ҚОЛДИҚ ТОГЛАРИ ЎСИМЛИКЛАР ҚОПЛАМИНИНГ ЎЗИГА ҲОС ХУСУСИЯТЛАРИ.....	293
101	Abrorova Maftuna. ANTIBIOTIC RESISTANCE.....	294
102	Х.Умурзақова, Ё.Қаюмова. ФАРГОНА ВОДИЙСИ ШАРОИТИДА АНОР БУТАСИНИНГ МУҲИМ ЗАРАКУНАНДАЛАРИНИНГ ЎЗИГА ҲОС БИОЭКОЛОГИК ХУСУСИЯТЛАРИ.....	296
103	T.R. Shodmonov, A.M. Мардиев. ZOMIN DAVLAT QO'RIQXONASIDAGI ENDEM TURLAR.....	298
104	Ф.Т. Раббимова, Д.М. Махаммадиев, З.А. Алимухаммедова, С.Б. Норқўзиева. БИОЛОГИК ХИЛМА-ХИЛЛИКНИ САҚЛАШ ВА УНИ ҲОЗИРГИ КУНДАГИ ЎРНИ.....	300